

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμ. Πρωτ: 5595/3-4-2008

ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΩΣ: 214/2008

**ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΤΜΗΜΑ Β΄**

Συνεδρίαση της 15ης Απριλίου 2008

Σύνθεση:

Προεδρεύων: Αλέξανδρος Τζεφεράκος, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ., κωλυομένου του Προέδρου.

Μέλη: Νικόλαος Κασιμπας, Σπυρίδων Δελλαπόρτας, Ανδρέας Φυτράκης, Πέτρος Τριανταφυλλίδης, Ηλίας Ψώνης και Βασιλική Δούσκα, Νομικοί Σύμβουλοι.

Εισηγητής: Δημήτριος Μακαρονίδης, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Αριθμός ερωτήματος: Με αριθ. πρωτ. 1037577/576/A0010/21-3-2008, της Γενικής Διευθύνσεως Δημόσιας Περιουσίας και Εθνικών Κληροδοτημάτων- Διεύθυνση 10^η Δημόσιας Περιουσίας του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

Περίληψη Ερωτήματος : *Αν, μετά την έκδοση αποφάσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας, με τις οποίες ακυρώθηκε εν μέρει απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, κατά το μέρος που περιελήφθησαν εντός των ορίων παλαιού αιγιαλού διεκδικούμενα από ιδιώτες ακίνητα (και τα οποία περιλαμβάνονται σε ήδη παραχωρηθέντα κατά χρήση σε δήμο) και αναπέμφθηκε στη διοίκηση η υπόθεση για νέα νόμιμη κρίση, πρέπει να διαγραφούν από τα βιβλία δημοσίων κτημάτων τα ακίνητα αυτά ή πρέπει η διοίκηση να αναμείνει τη νέα, κατόπιν της αναπομπής, νόμιμη κρίση.*

Επί του ανωτέρω ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους γνωμοδότησε ως ακολούθως:

I. Στο με αριθ. πρωτ. 1037577/576/A0010/21-3-2008 έγγραφό της, η 10η Διεύθυνση (Δημοσίας Περιουσίας) της Γενικής Διευθύνσεως Δημοσίας Περιουσίας και Εθνικών Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, αναφέρει ότι, με βάση τη με αριθμό 1093897/9944/B0010/19-9-1999 (ΦΕΚ Δ', 807) απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, καθορίστηκαν τα όρια αιγιαλού, παραλίας και παλαιού αιγιαλού στην περιοχή Δήμου Δυστίων Ν. Ευβοίας. Ότι τμήμα εμβαδού 77.502,955 τ.μ. καταγράφηκε στα βιβλία Δημοσίων Κτημάτων με ΑΒΚ 1066 Χαλκίδας, ως παλαιός αιγιαλός, εξ αυτού δε τμήμα εμβαδού 38 στρεμμάτων, παραχωρήθηκε κατά χρήση στο Δήμο Δυστίων, με τη με αριθμό 25/31-5-2003 απόφαση της Κτηματικής Εταιρείας του Δημοσίου, προς τον σκοπό δημιουργίας εγκαταστάσεων αναψυχής και τουρισμού. Ότι κατόπιν αιτήσεων των Βασιλικής Μπαλωτή και Κωνσταντίνου Χατζή, εκδόθηκαν οι με αριθμούς 2087/2007 και 2089/2007, αντιστοίχως, αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, με τις οποίες ακυρώθηκε η ανωτέρω υπουργική απόφαση, κατά το μέρος που διεκδικούμενα από τους ανωτέρω ιδιώτες ακίνητα καταγράφηκαν ως ανήκοντα εντός των ορίων του παλαιού αιγιαλού και αναπέμφθηκε η υπόθεση στη διοίκηση για νέα νόμιμη κρίση. Ότι η Κτηματική Υπηρεσία Χαλκίδας ερωτά αν θα πρέπει να διορθωθεί το εμβαδόν του παραχωρηθέντος προς τον Δήμο Δυστίων ακινήτου, μειωμένο κατά τα ανωτέρω τμήματα των αιτούντων ιδιωτών που περιλαμβάνονται εντός αυτού. Και, εν όψει των ανωτέρω, αν θα πρέπει να διαγραφούν από τα βιβλία δημοσίων κτημάτων τα ανωτέρω τμήματα, ή η διοίκηση πρέπει να αναμείνει την, κατόπιν της αναπομπής με τις αποφάσεις του ΣτΕ, νέα νόμιμη κρίση.

II. A. 1. Στην παρ. 5 άρθρου 95 του ισχύοντος Συντάγματος, ορίζονται τα ακόλουθα:

« Η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής γεννά ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της διοίκησης.»

2. Στο άρθρο 1 του, κατ' εφαρμογή της ανωτέρω συνταγματικής προβλέψεως, εκδοθέντος Ν. 3068/2002 ("Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, εκτέλεση κατά του Δημοσίου κλπ."-ΦΕΚ Α', 274), ορίζονται τα ακόλουθα:

«Το Δημόσιο, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και τα λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου έχουν υποχρέωση να συμμορφώνονται χωρίς καθυστέρηση προς τις δικαστικές αποφάσεις και να προβαίνουν σε όλες τις ενέργειες που επιβάλλονται για την εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής και για την εκτέλεση των αποφάσεων. Δικαστικές αποφάσεις κατά την έννοια του προηγούμενου εδαφίου είναι όλες οι αποφάσεις των διοικητικών, πολιτικών, ποινικών και ειδικών δικαστηρίων που παράγουν υποχρέωση συμμόρφωσης ή είναι εκτελεστές κατά τις οικείες δικονομικές διατάξεις και τους όρους που κάθε απόφαση τάσσει.»

3. Στο άρθρο 50 του Π.Δ. 18/1989 (‘‘Κωδικοποίηση νόμων για το ΣΤΕ’’-ΦΕΚ Α΄, 8), ορίζονται τα ακόλουθα:

«1. Η απόφαση που δέχεται την αίτηση ακυρώσεως απαγγέλει την ακύρωση της προσβαλλόμενης πράξης και συνεπάγεται νόμιμη κατάργησή της έναντι όλων, είτε πρόκειται για κανονιστική είτε πρόκειται για ατομική πράξη. 2...

3. Στις περιπτώσεις παραλείψεων όταν το Συμβούλιο δέχεται την αίτηση παραπέμπει την υπόθεση στην αρμόδια αρχή για να εκτελέσει την οφειλόμενη ενέργεια.

4. Οι διοικητικές αρχές, σε εκτέλεση της υποχρέωσής τους κατά το άρθρο 95 παρ. 5 του Συντάγματος, πρέπει να συμμορφώνονται ανάλογα με κάθε περίπτωση, με θετική ενέργεια προς το περιεχόμενο της απόφασης του Συμβουλίου, ή να απέχουν από κάθε ενέργεια που είναι αντίθετη προς όσα κρίθηκαν από αυτό. Ο παραβάτης, εκτός από τη δίωξη κατά το άρθρο 259 του Ποινικού Κώδικα, υπέχει και προσωπική ευθύνη για αποζημίωση.

5. Οι αποφάσεις της Ολομελείας, ακυρωτικές και απορριπτικές, καθώς και των Τμημάτων, αποτελούν μεταξύ των διαδίκων δεδικασμένο που ισχύει και σε κάθε υπόθεση ή διαφορά ενώπιον δικαστικής ή άλλης αρχής, κατά την οποία προέχει το διοικητικής φύσεως ζήτημα που κρίθηκε από το Συμβούλιο.»

B. Περαιτέρω, στα άρθρα 1 και 2 του Α.Ν. 2344/1940 (‘‘Περί αιγιαλού και παραλίας’’-ΦΕΚ Α΄, 154), οι διατάξεις του οποίου ίσχυαν κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα, ορίζονται τα ακόλουθα:

Άρθρο 1: «Ο αιγιαλός, ήτοι η περιστοιχούσα την θάλασσαν χερσαία ζώνη, η βρεχομένη από τας μεγίστας πλην συνήθεις αναβάσεις των κυμάτων, είναι κτήμα κοινόχρηστον, ανήκει ως τοιούτον εις το Δημόσιον και προστατεύεται και διαχειρίζεται υπ’ αυτού.»

Άρθρο 2: «1. Ο καθορισμός της οριογραμμής του αιγιαλού γίνεται υπό της κατά το άρθρον 10 του αναγκαστικού νόμου 1540 έτους 1938 επιτροπής, εις ην προστίθεται ως τέταρτον μέλος και εις αξιωματικός του γενικού επιτελείου του βασιλικού ναυτικού (Γ.Ε.Ν.), οριζόμενος κατ’ έτος μεθ’ ενός αναπληρωτού του υπό του υπουργού των Ναυτικών. Όπου εν τω παρόντι νόμω αναφέρεται το γενικόν επιτελείον ναυτικού νοείται η αρμοδία Β΄ διεύθυνσις αυτού.

2. Ο κατά την προηγούμενην παράγραφον καθορισμός γίνεται επί τοπογραφικού και υψομετρικού διαγράμματος, συντασσομένου υπό της Διευθύνσεως Τεχνικών

Υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών ή άλλης Τεχνικής Υπηρεσίας του Δημοσίου ή του έχοντος εκ του νόμου δικαίωμα προς σύνταξιν τοιούτου διαγράμματος ιδιώτου Μηχανικού, χαρασσομένης επ' αυτού ερυθράς γραμμής διά την οριογραμμήν του αιγιαλού. Εις την τελευταίαν ταύτην περίπτωσην, το διάγραμμα δέον, μετά προηγουμένην επαλήθευσιν της ακριβούς αποτυπώσεως υπό της αρμοδίας Διευθύνσεως Τεχνικών Υπηρεσιών, να θεωρήται παρ' αυτής.

3. Εις περίπτωσην, καθ' ην ένεκα προσχώσεων ή άλλων αιτίων είναι εμφανές ότι, καθ' ον χρόνον ενεργείται ο καθορισμός, ο αιγιαλός είναι διάφορος του εις το παρελθόν τοιούτου, εκ μαρτυρικών δε καταθέσεων μαρτύρων εξεταζομένων ενόρκως υπό της επιτροπής, ή εκ διαφόρων άλλων ενδείξεων, δύναται να καθορισθή η παλαιά θέσις του αιγιαλού, η υφισταμένη μέχρι του έτους 1884, εάν υφίστανται τοιαύται, η επιτροπή προβαίνει εις τον καθορισμόν του παλαιού αιγιαλού, χαρασσομένης επί του διαγράμματος κυανής γραμμής.»

Άρθρο 3: «1. Η έκθεσις της κατά το προηγούμενον άρθρον επιτροπής μετά του διαγράμματος, επικυρούμενα υπό του υπουργού των Οικονομικών κατόπιν συμφώνου γνωμοδοτήσεως του γενικού επιτελείου ναυτικού, συντάσσονται εις τριπλούν, και το μεν εν των πρωτοτύπων τούτων κατατίθεται εις το αρχείον της διευθύνσεως δημοσίων κτημάτων του υπουργείου των Οικονομικών, το δεύτερον διαβιβάζεται εις το γραφείον κτηματολογίου του υπουργείου Συγκοινωνίας και το τρίτον αποστέλλεται εις τον αρμόδιον φύλακα μεταγραφών, όπου και κατατίθεται, μεταγραφομένης της εκθέσεως εις την μερίδα του Δημοσίου. 2...»

III. Από τις ανωτέρω διατάξεις, ερμηνευόμενες σύμφωνα με το γράμμα, το πνεύμα και το σκοπό τους, συνάγονται τα ακόλουθα:

1. Η ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, εξαφανίζει έναντι όλων την πράξη, κατά το μέρος που ακυρώθηκε, ισχύει από της δημοσιεύσεώς της και ανατρέχει στο χρόνο εκδόσεως της ακυρωθείσας πράξεως, ώστε η τελευταία να θεωρείται ως μηδέποτε εκδοθείσα, επαναφέρεται αυτοδικαίως η πραγματική και νομική κατάσταση, που υπήρχε προ της εκδόσεώς της και αναβιούν οι προ της ακυρώσεως τυχόν ισχύσασες διοικητικές πράξεις, χωρίς να είναι απαραίτητη η τυπική ανάκληση της ακυρωθείσας πράξεως (Επ. Σπηλιωτόπουλου, Εγχ. Διοικ. Δικαίου, έκδ. 2001, παρ. 567, ΣτΕ 4690/1983, γνωμ. ΝΣΚ 149/2007, 481/2006).

2. Περαιτέρω, η Διοίκηση, έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται απροφασίστως και χωρίς οποιαδήποτε καθυστέρηση προς τις αποφάσεις όλων των δικαστηρίων και τους όρους που θέτει η κάθε απόφαση (βλ. και Εισηγ. Έκθεση του Ν. 3068/2002, γνωμ. ΝΣΚ 323/2004). Στα πλαίσια συμμορφώσεως προς ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, πρέπει όχι μόνο να θεωρήσει ανίσχυρη και μη υφιστάμενη νομικώς τη διοικητική πράξη που ακυρώθηκε αλλά και να προβεί με θετικές ενέργειες στην αναμόρφωση της νομικής καταστάσεως που δημιουργήθηκε

στο μεταξύ βάσει της ακυρωθείσας πράξης, ανακαλούσα ή τροποποιούσα τις σχετικές, εκδοθείσες εν τω μεταξύ (στο χρόνο ισχύος του τεκμηρίου νομιμότητας της ακυρωθείσας) πράξεις ή εκδίδουσα άλλες με αναδρομική ισχύ, για να αποκαταστήσει τα πράγματα στη θέση στην οποία θα ευρίσκοντο αν εξ αρχής δεν είχε εκδοθεί η ακυρωθείσα πράξη, χωρίς δέσμευση από τον χρόνο που διέδραμε (Ολ. ΣτΕ 1820/1989, ΣτΕ 2522/2002). Στην περίπτωση ειδικότερα που η διοικητική πράξη ακυρώθηκε για πλημμέλειες της αιτιολογίας, η Διοίκηση μπορεί να επαναλάβει την κρίση της για τη ρύθμιση της συγκεκριμένης σχέσεως αναδρομικώς και να εκδώσει πράξη του ίδιου περιεχομένου με την ακυρωθείσα, πρέπει, όμως, να αιτιολογήσει νομίμως και επαρκώς τη νέα κρίση της, βάσει της ακυρωτικής αποφάσεως ή βάσει στοιχείων που δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο έρευνας και κρίσεως από τον ακυρωτικό δικαστή, ασχέτως αν τα στοιχεία αυτά ήταν γνωστά ή όχι στη Διοίκηση (Δ. Κοντόγιωργα-Θεοχαροπούλου, Αι συνέπειαι ακυρώσεως διοικητικής πράξεως έναντι της Διοικήσεως, έκδ. 1988, σελ. 42-44,56,61, Ολ. ΣτΕ 2611/1989, ΣτΕ 748/2007, 3320/2003, 3214/2001, 395/2000, 2909/1994). Επί ακυρώσεως λόγω ανεπαρκούς αιτιολογίας, η εκδούσα την πράξη αρχή, επιλαμβανομένη εκ νέου της υποθέσεως και εμμένουσα τυχόν στην αυτή λύση, θα πρέπει να αιτιολογήσει την εμμονή της σε νέα πραγματικά περιστατικά και ειδικές σκέψεις, καθόσον απλή επανάληψη της αιτιολογίας της ακυρωθείσας πράξεως, στηριζόμενη στα αυτά στοιχεία κρίσεως, καθιστά τη νέα αυτή πράξη ελαττωματική για τον ίδιο, ως άνω, λόγο και, προσέτι, λόγω παραβιάσεως του εκ της προηγηθείσας ακυρωτικής αποφάσεως απορρέοντος δεδικασμένου (Δ. Κοντόγιωργα-Θεοχαροπούλου, ο.π., ΣτΕ 2458/1977).

3. Οι αποφάσεις του ΣτΕ που εκδίδονται επί αιτήσεων ακυρώσεως, είτε είναι απορριπτικές είτε ακυρωτικές, παράγουν δεδικασμένο, το οποίο καλύπτει τόσο το αποτέλεσμα (απορριπτικό ή ακυρωτικό), όσο και τα διοικητικής φύσεως ζητήματα που κρίθηκαν με σκέψεις που διαλαμβάνονται στην αιτιολογία της αποφάσεως. Είναι δε διοικητικής φύσεως ζητήματα, τα νομικά και πραγματικά ζητήματα που ρυθμίζονται από κανόνες του διοικητικού δικαίου και αναφέρονται στην μείζονα ή ελάσσονα πρόταση του συλλογισμού της αποφάσεως, εφόσον απετέλεσαν αντικείμενο διαγνώσεως και κρίσεως και βρίσκονται σε συνάρτηση προς το συμπέρασμα που έγινε δεκτό από την απόφαση, αποτελούντα το αναγκαίο στήριγμα του συμπεράσματος αυτού (Α. Κοντόγιωργα-Θεοχαροπούλου, ο.π., Ν.

Χατζητζανή, Η κατά το ν. 3068/2002 συμμόρφωσης της Διοικήσεως προς τας δικαστικές αποφάσεις, Διδικ. 2003, 563, ΣΤΕ 880/1995, 1429/1986). Σε κάθε περίπτωση, η νέα κρίση της Διοικήσεως πρέπει να μην αντίκειται σε όσα έχουν κριθεί από την ακυρωτική απόφαση και να εκφέρεται ενόψει του νομικού και πραγματικού καθεστώτος του χρόνου εκδόσεως της ακυρωθείσης πράξεως (ΣΤΕ 748/2007, 16/2006, 3320/2003, 3214/2001).

4. Με τις διατάξεις των άρθρων 1 και 2 του Α.Ν. 2344/1940 (ήδη άρθρα 3-5 του Ν. 2971/2001 – ΦΕΚ Α', 285) θεσπίζεται διοικητική διαδικασία για τον κατά δεσμία εξουσία καθορισμό της γραμμής του αιγιαλού, ως φυσικού φαινομένου, δηλαδή της μεγίστης συνήθους αναβάσεως των θαλασσιών κυμάτων στη χερσαία ζώνη. Η διαπίστωση αυτή μπορεί να γίνει με οποιοδήποτε πρόσφορο κατά τα δεδομένα της κοινής ή επιστημονικής πείρας μέσο, όπως η αυτοψία της αρμοδίας επιτροπής (ΣΤΕ 1508/2003 -7μ.-, 2648, 2655/1999). Κατά δε την έννοια των διατάξεων της παρ. 3 άρθρου 2 του άνω Α.Ν. (ήδη 5 παρ. 3, 5, 6 του Ν. 2971/2001), καθιερώνεται διοικητική διαδικασία οριοθετήσεως του παλαιού αιγιαλού, που αποτελεί ζώνη η οποία προκύπτει από τη μετατόπιση της ακτογραμμής προς τη θάλασσα, η οποία ολοκληρώνεται με τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (Τεύχος Δ') της αποφάσεως που επικυρώνει στην έκθεση της οικείας επιτροπής, μετά του διαγράμματος που τη συνοδεύει και, περαιτέρω, με τη μεταγραφή στα βιβλία μεταγραφών του οικείου υποθηκοφυλακείου (άρθρο 1 παρ. 1 περ. γ' Ν. 301/1976 και ήδη 5 παρ. 2 περ. θ', κδ' Ν. 3469/2006, άρθρο 4 παρ. 1 Α.Ν. 2344/1940 και ήδη 5 παρ. 5, 6 Ν. 2971/2001, γνωμ. ΝΣΚ 15/2007, 165/2000). Έτσι, όταν κατά τον καθορισμό των ορίων του (σημερινού) αιγιαλού είναι φανερή, λόγω γεωφυσικών φαινομένων ή διεργασιών, όπως είναι οι προσχώσεις, ή άλλων αιτίων, η δημιουργία νέας χερσαίας ζώνης με παράλληλη βαθμιαία υποχώρηση της θάλασσας η οικεία Επιτροπή προβαίνει, επί τη βάσει καταθέσεων ενόρκως εξεταζομένων μαρτύρων ή άλλων ενδείξεων, στον καθορισμό της γραμμής του τμήματος αυτού της ξηράς. Εν όψει της φύσεως του τμήματος αυτού, ως ανεπιδέκτου κτήσεως ιδιωτικών δικαιωμάτων όταν καταλαμβάνονται από τις αναβάσεις των κυμάτων, μετά την επέκταση των ορίων της ακτογραμμής προς τη θάλασσα καθίσταται κτήμα του Δημοσίου (ΣΤΕ 1508/2003-7μ.), καθόσον, συνεπεία προσχώσεων, επιχωματώσεων και άλλων φυσικών ή τεχνητών αιτίων, το εδαφικό αυτό τμήμα αποβάλλει τον χαρακτήρα του κοινοχρήστου και μεταπίπτει στην ιδιωτική περιουσία (fiscus) του

Δημοσίου (βλππ. ήδη άρθρο 2 παρ. 5 Ν. 2971/2001, Γεωργιάδη-Σταθόπουλου, Αστικός Κώδικας, Τ. V, σελ. 141, Γ. Μπαλή, Γεν. Αρχ. παρ. 211, Ευ. Δωρή, Δημόσια Κτήματα, σελ. 360, ΑΠ 1353/1994, ΝοΒ 44, 425, γνωμ. ΝΣΚ 15/2007, 165/2000), επί του οποίου μπορεί να προβάλλει δικαιώματα το Δημόσιο από της ολοκλήρωσης της διαδικασίας καθορισμού των ορίων του (γνωμ. ΝΥΔ 650/1988, πρβλ. γνωμ. ΝΣΚ 165/2000). Λόγω του χαρακτήρα της αυτού, η ως άνω διαδικασία καθορισμού μπορεί κατ' αρχάς να αναχθεί σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο κατά το παρελθόν. Ο νομοθέτης, όμως, σταθμίζοντας τις επιπτώσεις του ως άνω καθορισμού σε διακατοχικές καταστάσεις που δημιουργήθηκαν στο παρελθόν, θέσπισε χρονικό όριο, μέχρι του οποίου μπορεί να ανατρέξει στη διαπίστωση αυτή. Ειδικότερα, αν η νέα χερσαία ζώνη έχει δημιουργηθεί πριν από το 1884 και υπάρχουν πράξεις νομής και κατοχής ιδιωτών πριν από το έτος αυτό στην έκταση μεταξύ των σημερινού και του παλαιού αιγιαλού, δεν μπορεί να καθορισθεί οριογραμμή παλαιού αιγιαλού, για τον λόγο δε αυτό πρέπει να προσδιορίζονται από την Επιτροπή ο χρόνος μεταβολής της οριογραμμής του αιγιαλού. Αν όμως δεν υπάρχουν πράξεις νομής και κατοχής ιδιωτών έως του έτος 1884, τότε ο χρόνος αυτός δεν αποτελεί κρίσιμο κατά νόμο στοιχείο για τον καθορισμό της γραμμής του παλαιού αιγιαλού και, συνεπώς, δεν απαιτείται να προσδιορίζεται επακριβώς στην αιτιολογία της σχετικής διοικητικής πράξεως (ΣτΕ 1508/2003 -7μ.-, ΣτΕ 2952/1998, γνωμ. ΝΣΚ 15/2007).

5. Τέλος, αν και δεν υπάρχει συγκεκριμένη διάταξη, τα δημόσια κτήματα (δηλαδή αυτά που ανήκουν στην ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου), καταγράφονται από τις αρμόδιες Οικονομικές Εφορίες (ήδη Κτηματικές Υπηρεσίες) σε βιβλία από τα οποία λαμβάνουν και τον χαρακτηριστικό αριθμό Α.Β.Κ. Η καταγραφή αυτή αποσκοπεί, αφενός στην εξατομίκευση των κτημάτων, ήτοι στην απόκτηση ταυτότητας κάθε κτήματος με την περιγραφή των κυρίων γνωρισμάτων του, δηλαδή των ορίων, της θέσεως, του εμβαδού, του τρόπου περιελεύσεως στο Δημόσιο και λοιπών στοιχείων και αφετέρου στην πιο αποτελεσματική διοίκηση, διαχείριση και προστασία των κτημάτων του Δημοσίου (Εγκύκλιος Υπ. Οικον. Αριθ. Δ. 2983/960/εγκ. 13/10-7-1984, σελ. 2). Ήδη δε με την παρ. 5 άρθρου 2 του Ν. 2971/2001 ορίσθηκε ότι ο παλαιός αιγιαλός καταγράφεται ως δημόσιο κτήμα.

IV. Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από τις με αριθμούς 2087, 2089/2007 αποφάσεις του Σ.τ.Ε. (Ε΄ Τμήματος), αφού απορρίφθηκαν οι λοιποί ακυρωτικοί λόγοι των αιτήσεων, ακυρώθηκε η με αριθμό 1093897/9944/B0010/19-9-1999 (δημοσιευθείσα στο ΦΕΚ Δ΄, 807΄, χωρίς να προκύπτει η μεταγραφή της σε βιβλία μεταγραφών του οικείου υποθηκοφυλακείου) απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, με την οποία καθορίστηκαν τα όρια αιγιαλού, παραλίας και παλαιού αιγιαλού στην περιοχή Δήμου Δυστίων Ν. Ευβοίας, κατά το μέρος που τα διεκδικούμενα από τους αιτούντες την ακύρωση Κωνσταντίνο Χατζή και Βασιλική Μπαλωτή ακίνητα περιλαμβάνονται εντός των ορίων του καθορισθέντος παλαιού αιγιαλού και αναπέμπεται η υπόθεση στη Διοίκηση για νέα νόμιμη κρίση. Σύμφωνα δε με το αιτιολογικό των ιδίων αποφάσεων, η ακυρωθείσα απόφαση παρίσταται ανεπαρκώς αιτιολογημένη, διότι, «λόγω και της αντιθέσεως μεταξύ των εκθέσεων Πρωτοπαππά και Σινάνογλου, έπρεπε να συνεκτιμηθούν από την Επιτροπή και τον Υπουργό των Οικονομικών, προκειμένου να είναι επαρκώς αιτιολογημένη η προσβαλλόμενη πράξη, οι τεχνικές εκθέσεις Ι. Σπαντιδέα και Ε. Λυκούδη, οι οποίες είχαν υποβληθεί από τον Α. Σαρρή επ΄ ονόματι και των λοιπών ενδιαφερομένων στον Υπουργό των Οικονομικών πριν από την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης και τη σύνταξη της από 13.9.1999 έκθεσης της επιτροπής. Εξ άλλου, το γεγονός ότι οι προαναφερθείσες τεχνικές εκθέσεις έτυχαν απαντήσεως από άλλα όργανα, ήτοι...δεν δύναται να παράσχει...επαρκές αιτιολογικό έρεισμα στην προσβαλλόμενη πράξη ως προς το κρίσιμο εν προκειμένω ζήτημα, δεδομένου ότι στην προσβαλλόμενη απόφαση και στην επικυρωθείσα έκθεση της επιτροπής δεν μνημονεύεται ο χρόνος στον οποίο ανάγεται ο καθορισμός του παλαιού αιγιαλού, ενώ, εξ άλλου, κατά τη διαδικασία καθορισμού των ορίων του παλαιού αιγιαλού τα αρμόδια όργανα πρέπει να εκφέρουν ίδια κρίση επί των τιθεμένων ζητημάτων και να συνεκτιμήσουν τα προσκομιζόμενα από τους ενδιαφερομένους σχετικά στοιχεία (πρβλ. Σ.τ.Ε. 2539/2000, 3153/1999, 2952/1998).».

V. α) Κατά την γνώμη της πλειοψηφίας, αποτελουμένης από τον Προεδρεύοντα Αντιπρόεδρο Ν.Σ.Κ. Αλέξανδρο Τζεφεράκο και τους Νομικούς Συμβούλους Νικόλαο Κατσίμπα, Σπυρίδωνα Δελλαπόρτα, Πέτρο Τριανταφυλλίδη, Ηλία Ψώνη και Βασιλική Δούσκα (ψηφοί 6), η Διοίκηση και συγκεκριμένα η 10^η Διεύθυνση (Δημόσιας Περιουσίας) της Γενικής Δ/σεως Δημόσιας Περιουσίας και Εθνικών Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και η Κτηματική Υπηρεσία Ν. Ευβοίας, συμμορφούμενη προς τις με αριθμούς 2087 και 2089/2007 αποφάσεις του ΣτΕ, βάσει της γενικής αρχής του διοικητικού δικαίου περι

οικονομίας της δράσεως της διοικήσεως και του ότι, εκ των αποφάσεων αυτών και του αντικειμένου των κριθέντων διαφορών, προκύπτει ότι προηγείται ως υποχρέωση χρονικώς η επανάκριση της υποθέσεως από τη διοίκηση, δεν υποχρεούται να προβεί αμέσως στη σχετική διόρθωση της εγγραφής στο Βιβλίο Δημοσίων Κτημάτων, του εμβαδού του με αριθμό ABK 1066 ακινήτου του Δημοσίου. Υποχρεούται όμως αμελλητί και απροφασίστως να επισπεύσει την, κατόπιν αναπομπής, επανεξέταση του ζητήματος της χαράξεως γραμμής παλαιού αιγιαλού, κατά το μέρος που ακυρώθηκε η με αριθμό 1093897/9944/B0010/19-9-1999 απόφαση του Υπουργού των Οικονομικών, εντός των πλαισίων του αιτιολογικού (αναφερομένων ανωτέρω, στην παρ. IV) των δικαστικών αποφάσεων και, αναλόγως του αποτελέσματος της διοικητικής διαδικασίας, είτε να τροποποιήσει την εγγραφή στο ανωτέρω Βιβλίο, είτε να διατηρήσει αμείωτο το εμβαδόν του ακινήτου αυτού.

β) Κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, αποτελουμένης από το Νομικό Σύμβουλο Ανδρέα Φυτράκη (ψήφος 1), προς την οποία συντάχθηκε και ο εισηγητής (γνώμη χωρίς ψήφο), η Διοίκηση πρέπει να συμμορφωθεί προς το ακυρωτικό αποτέλεσμα των με αριθμούς 2087 και 2089/2007 αποφάσεων του ΣτΕ, δεσμευόμενη και από το δεδικασμένο που πηγάζει από αυτές και ισχύει μεταξύ του Δημοσίου και των Κωνσταντίνου Χατζή και Βασιλικής Μπαλωτή, ως προς την, από του χρόνου ισχύος της εν μέρει ακυρωθείσας αποφάσεως, ακύρωση της οριοθετήσεως του παλαιού αιγιαλού, κατά το μέρος που σ' αυτόν περιλαμβάνονται εδαφικά τμήματα διεκδικούμενα από τους ανωτέρω. Προς τούτο, οφείλει, πλην και ασχέτως της επανακρίσεως της υποθέσεως των δικαστικών αποφάσεων, να θεωρεί εφεξής ότι τα συγκεκριμένα ακίνητα δεν ανήκουν στην ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου, αφού εξέλιπε ο σχετικός δικαιολογητικός λόγος, λόγω αναδρομικής (εκ του ακυρωτικού αποτελέσματος των αποφάσεων) ανατροπής του τεκμηρίου νομιμότητας της εν μέρει ακυρωθείσας αποφάσεως και του συναφούς νομίμου ερείσματος να θεωρείται το Δημόσιο κύριο των ακινήτων. Συνακόλουθα, ως εξωτερίκευση της τέτοιας μη προβολής δικαιωμάτων του Δημοσίου και ως έκφραση των αρχών της νομιμότητας και της προστασίας των διοικουμένων, πρέπει να προβεί στην εν μέρει (κατά τα ακίνητα αυτά) τροποποίηση της εγγραφής, ώστε να διαγραφούν τα ακίνητα αυτά από τα τηρούμενα βιβλία Καταγραφής Δημοσίων Κτημάτων, δηλαδή, κατ' ουσία, να μειωθεί, αναλόγως, η έκταση του ABK 1066 ακινήτου του Δημοσίου. Η ενέργεια αυτή, πρέπει να λάβει χώρα, χωρίς η διοίκηση να αναμείνει τη νέα, κατόπιν αναπομπής, κρίση, αφού προκύπτει ευθέως εκ της ακυρωτικής ενεργείας των αποφάσεων, υποχρεούται όμως (αναλόγως του αποτελέσματος της νέας

οριοθετήσεως) να επανεγγράψει το όλον ή μέρος των δυο αυτών ακινήτων στα ίδια βιβλία (δηλαδή να αυξήσει αναλόγως το εμβαδόν του ακινήτου του Δημοσίου), μετά την εκ νέου ολοκλήρωση της διαδικασίας, (η οποία συνίσταται στη Δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της εκδοθησομένης νέας αποφάσεως καθώς και στη μεταγραφή αυτής στα οικεία βιβλία μεταγραφών) και την απόκτηση τεκμηρίου νομιμότητας της νέας αυτής αποφάσεως .-

VI. Με βάση τα προαναφερόμενα και το ιστορικό, κατά την γνώμη της πλειοψηφίας του παρόντος Β' Τμήματος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, στο τεθέν ερώτημα προσήκει η ανωτέρω, αναλυτικώς διδόμενη υπό στοιχεία V α, απάντηση.-

ΕΘΕΩΡΗΣΗ
 Αθήνα, 19-4-2008
 Ο ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
 ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΓΖΕΦΕΡΑΚΟΣ
 ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Ν.Σ.Κ.

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ
 ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΜΑΚΑΡΟΝΙΔΗΣ
 ΠΑΡΕΔΡΟΣ Ν.Σ.Κ.